

Pilipi **Pauloŋe Pilipi yengât ekap** **kulemgum katyĩngiop.**

O bukulipne,

¹ Nâ Paulo, otmu Timoteo, netŋe Yesu Kiristo hoŋ bawanŋim mansait. Yen Pilipi kapi ambolipŋaŋe Anitâhât lohimbi manmâ biwiyenŋe Yesuhâlenâk kepeim mansai yengât nâŋgâyĩngim netŋe ekap yu kulemgum katyĩngiait. Otmu yengât galem mansai me lok nombotŋaŋe tânyongom mansai. Yâkŋe yawuâk nâ tânnohom mansai nâŋgâmune yawu oap yakât nâŋgâyĩngimâk mansan.

Pauloŋe Pilipi kapi ambolipŋe yengât nâŋgâm Anitâ mepaeop.

² Awoŋnenŋe Anitâ otmu Kutdânenŋe Yesu Kiristoŋe yetŋe engatyetŋeâk yen nâŋgâyĩngim tihityenŋe otdomawot. Yawu otmutâ biwi nâŋgân nâŋgânyenŋe hikuakmâ konohâk otmâ sânduk sâm gaekgât ulitgum gamait.

³ Nâŋe yengât nâŋgâm Anitâ mepa sanŋan otbanŋim gaman.

⁴⁻⁵ Kândikum yengâlen puwâk taka Yesuhât topŋe sâm tetem ekyongomune nâŋgâm heronŋe otmâ biwiyenŋe yâkâlen katbi. Yawu otbiâmbâek Yesuhât den pat âlepŋe ya sâm haŋ tuhummune liŋgarakmâ ariâkgât Anitâŋe mem hewewenŋe tuhuyekmu haonŋmâ ârândânŋe biwiyenŋe hikunekmâ

tânnohom gai. Yakât nângâm biwinaje herone otmâ Anitâ mepaem gaman.

⁶ Anitâne yengâlen âi topne kalop yapâek torokatmâ mem gamap ya ki pilâwuap. Yanak mâne mâne Yesu Kiristone âwurem menenekbe sâm gewuap yanâmâ yeje yâkâlen torokatnomai. Otmu Anitâne mâmâne otyingimu yeje hejgemahom mâtâp tâñ tâñâk yanâk arinjetgât nângâman.

Paulo pâi emetjan mem katjetâ talop yakât topne

⁷ Bukulipne, torokatmâ yuwu sâmune nângânet. Nâ biwinaje hikuyekmâ manmune Anitâne nângânihimu âilongo oap yamâ topne yuwuhât. Anitâne âi sâm nihiop yu biwinaje kepeim den pat âlepne ekyongom gawan. Yamâ lok nombotjane den yu nângânetâ gemu bet pilâm yakât den âiân katnekbi. Den âiân katnekbiân den pat âlepne yu nângânetâ tâñât otmapgât nâne sârreakmâ Kiristohât topne teteâkgât sâm ekyongowan. Otmuâmâ topne yawuâk nângânetâ keterakmu bulâne yengâlen teteâkgât den ya topjambâek sâm holañmâ biwiyenjan kionban. Yawu otyingimune nâhât hâkâñ otmâ yanak âlâkuâk pâi emetjan katnekjetâ manmâ gan.

Yawu gârâmâ haonmâ ârândâñ Anitâne ikñahâk tep âlep nângâyingim tihityeje otmâ gamap. Yakât otmâmâ nâ gurâ yeje tânnohom gai.

⁸ Bukulipne, Yesu Kiristone yengât haonmâ ârândâñ tep âlep nângâyingimap. Otmu nâ gurâ yawuâk tep âlep nângâyingiman. Den yu sâmune Anitâne ekmu âlepne oap.

Anitâhât senjan koko salehâk kinnomai yakât Paulone Anitâ sâm ulitguop.

⁹ Yeje biwi nângân nângânyenaje menduhuakmâ konohâk otmâ mansai ya yawuâk torokatmâ manjetgât Anitâ ulitgum gaman.

¹⁰ Yâhâ topne yuwuhât ulitguman. Wahap girawu me girawu ya Anitâne ekmu tângât otmap me hâlije otmap. Anitâne ekmâ yawu otmap ya yenahâk ekmâ kiwilim yan nângân nângânyene keterakmu nângâm henjenjunetgât nâ ulitgum mansan. Yawu otmâ manjetâ yan Yesu Kiristone mâmâne otyingimu manman âilongo longo yakât bonne yenngâlen tetemuâmâ mannomai.

¹¹ Yawu otmâ mannomai yakât otmâ lohimbi nombotnaje manmanyene ekmâ Anitâ herone nângâwanjim mepaem mannomai. Yawu gârâmâ hâmbâi Yesune âwurem gewuap sâp yanâmâ yeje yâkât senjan koko salehâk otmâ anjun bia kinnomai.

Paulo pâi emetjan manopgât Kiristohât den pat sânetâ lingarakmâ ariop.

¹²⁻¹³ Roma yengât tembe lâulipyenaje yu ya otnihinjetâ mansan yakât nângâm hilipgumaihât topne yu sâmune nângâm henjenjunet. Nâneâmâ Yesu hon bawanjim yâkât den pat âlepne ekyongom mansan. Ekyongom manmune Roma yengât tembe lâulipyenajeâmâ lohimbi nombotne den ya nângâm lâumaihât imbiâk nâ mem pâi emetjan katneketâ manmâ gan. Yawu otbi yakât yeje biwiyene ki orotok sâek. Yamâ yuwuhât. Pâi emetjan katneketâ mansan yakât topne tembe lâu otmu lohimbi nombotnaje nângâne sâm oai

yaŋak nine topŋe otmu Yesuhât den pat yâhâp yâhâp ekyongomune naŋgai.

14 Yawu gârâmâ nâmâ pâi emetŋan katnekŋetâ mansanâke yamâ benŋe ki lohotŋe oan yakât otmâmâ bukulpne nombotŋaŋe nâŋgâŋetâ biwiyenŋe hewewenŋe oap. Biwiyenŋe hewewenŋe otmu yaŋak biwi nâŋgân nâŋgânyenŋe Kutdânennahâlen kepeim yâkât den pat yakât biwi yâhâp ki otmâ tâtâem ekyongom gai.

15-16 Anitâŋe Kiristohât den pat âlepŋe ya nâŋe ekyongomune nâŋgâŋetâ bulâŋe olâkgât âi sâm nihiop, yakât nâŋgâm lok nombotŋaŋeâmâ nâ hikunekmâ tânnohom mansai. Tânnohom yawuâk den pat âlepŋe ya ekyongom mansai. Yâhâ nombotŋe âlâŋeâmâ lohimbŋe nâhât nâŋgâŋetâ gemu yenahât nâŋgâŋetâ yahalâkgât lok sensenân kinmâ Yesuhât den pat âlepŋe ya ekyongom mansai.

17 Yawu otmâ hâkyenŋak âi ya tuhum mansai. Yâhâ nombotŋe âlâŋeâmâ den pat yai yamâ nâhât hâhiwin amokŋanâk nâŋgâek sâm sâtyenŋak yai.

18 Yawu otmâmâ topŋe yu me ya yakât, biwi perâk oai me, me Anitâhât tem lâum oai me, me topŋe girawu me girawuhât manmâ Yesuhât topŋe ya sâm ekyongoai. Yakât nâŋgâmune tâŋât otnap. Yesuhât den pat ya sâŋetâ haŋ sâm ariap yaŋe konohâmâ bulâŋe oap.

19 Bukulpne, yenŋe nâhât otmâ haonmâ ârândân Anitâ ulitgum mansai. Yawu ulitgum manŋetâ Yesu Kiristohât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otnihimu yâkât tem lâuwangim hâhiwin kakŋan manmune yan biwine houŋ sâwuapgât dop âlâ ki tap. Yakât otmâmâ biwi hero nâŋgâm

manmâ yâhâwom.

²⁰ Otmu biwinaŋe yuwu naŋan. Kiristohât den pat âlepŋe ya lohimbi topŋe topŋe yâkŋe nâŋgâŋetâ bonŋe teteyiŋgiâkgât naŋan. Yakât yâhâpŋe yu torokatmâ sâwe. Nâhâlen wuân âlepŋe tap? Nâ girawu me girawu tuhuneknomai? Hâhiwin nihinomai, me nohoŋetâ mumbom yamâ in yakâ. Yâkŋe Kiristohât nâŋgâŋetâ gemap sâm yakât konok gorânihiap.

²¹ Otmu Anitâŋe nâhât torokatmâ, “Man,” sâwuap yanâmâ Kiristohâlen biwinaŋe kepeim mepaem yâhâwom. Yâhâ Anitâ ikŋak umutne memu mumbom yan gurâ manman kârikŋan manmâ yâhâwom.

²² Yawu gârâmâ âi sâm nihiop ya torokatmâ tuhun manbom, me mum himbimân yâhâwom yakât nâŋgâmune ki teteap. Nâŋgâm biwi yâhâp oan.

²³ Yakât nâ biwinaŋe yuwu naŋan. Yiwerenŋeâk mum yanâmâ Kiristo orop torokatmâ manbehât naŋan. Yawu naŋan yamâ mumbomân yâhâpŋe tânyongowomgât mâtâp âlâ ki tetewuap yakât nâŋgâm yenŋât gorânihiap.

²⁴⁻²⁵ Yakât otmâ yeŋe biwiyenŋe Yesu Kiristo witgum kepeim hoŋ bawangim manmâ yâhâŋetgât nâŋe yenŋâlen taka tânyongowom. Yakât nâŋgâmune uruk uruhâk oap. Anitâŋe nâŋgânihimu nâŋe yen orowâk sâp kâlep manmâ ikŋahât topŋe nâŋgâm heŋgenŋum biwiyenŋe Yesu Kiristohâlen hikunŋetâ kinmâ yâhâekgât den kâsikum yiŋgiwom. Den kâsikum yiŋgimune nâŋgâm biwiyenŋan katmâ yapâ gâtŋe biwi heronŋe pato nâŋgâm mannomai.

26 Yawu gârâmâ yeŋe nâhât biwiyenŋe hikunekmâ Anitâ ulitgum mansai yakât bulâŋeâmâ holaŋnekŋetâ yeŋgâlen takawom. Takamune yen orop eŋakmâ heronje otmâ Kiristo mepaenom.

27 Bukulipne, den umatŋe âlâ sâŋ tetemune nâŋgâŋet. Nâŋe yeŋgâlen ki takawom otbuawâmâ patyeŋeâk nâŋgâwom. Yakât otmâmâ yuwu manŋetgât naŋgan. Yeŋe manman âlepŋeâk manmâ yâhâŋetâ lohimbŋe manmanyenŋe ekmâ Kiristohât den pat âlepŋe nâŋgâŋetâ hâumu biwiyenŋe yâkâlen katŋetgât naŋgan. Yawu otmâ yeŋe biwiyenŋe Kiristohâlen hikuakmâ konohâk otmâ tânahom mansai ya yawuâk torokatmâ mannomai. Yakât den pat ya nâŋgâmâmâ tep hero nâŋgâwom.

28 Otmu torokatmâ sâwe. Anitâŋe yen wawaeyekmâ mâmâŋe otyiŋgim gamap. Yeŋe yakât nâŋgâm mitihât kasaŋe taka mem âlâlâ tuhuyeknomai yanâmâ kiŋgityenjahât ki otmâ biwiyenŋe orotok sâwuap. Yeŋe orotmeme yawuya torokatmâ mannomai yamâ yâkŋe yekmâ yuwu nâŋgânomai. “Anitâŋe bulâŋanâk komot yuâmâ mâmâŋe otyiŋgimu ki lohotŋe otmâ mansai. Yawu gârâmâ mem ge katyeknomgât dop âlâ ki tap. Yâhâ nenâmâ Anitâŋe mem ge katnenekbuapgât dop.” Yawu nâŋgânomai. Yawu otmâ yâhânomai yakât yâhâŋe yu torokatmâ sâwe.

29 Anitâŋe mâtâp yuwu sâŋ katyiŋgiop. Yeŋe biwiyenŋe Kiristohâlen katmâ tem lâuwaŋgim mansai. Yakât otmâmâ mitihât kasaŋe mem âlâlâ tuhuyekŋetâ sâtgum mansai. Sâtgum manŋetâ yekmâ yan Kiristohât nâŋgâŋetâ yahatsap.

³⁰ Yen Anitâņe mâtâp sâ m katyiņgiop ya watmâ sât gum manmâ gai yawuâk nâ gurâ sât gum manmâ gan. Otmu yengâlen puwâk taka âi mewan yan mitihât kasane hâhiwin ningiwi ya nanğai. Yâhâ yiwereneâmâ âi ya torokatmâ mem mansan ya gurâ nanğaiâk. Otmu Anitâņe mâtâp sâ m katyiņgiop yakât otmâ kasalipyene takanetâ yekmâ yan kiņgityenahât ki otmâ engat yâhâp otnomai. Yawu.

2

Yesu Kiristone himbim pilâm hânân ge lok otmâ huruņ huruņ manop.

¹ Bukulipne, den âlâ âiyongowe. Biwi nânğân nânğânyene Kiristohâlen katmâ yâkât wâtņan kinmâ mansai. Yakât otmâ yâkne yengât tep âlep nânğâyiņgimu biwiyene huruņ sâ m mansai me bia? Otmu Anitâņe ikrne Wâtğât mâmâņahât Heak hânğângumu gem mem hewewen tuhuyekmu tep âlep nanğanğim mansai me bia?

² Biwi nânğân nânğânyenane Anitâ yet Kiristo kepeiyelekmâ manņetğât nanğan. Yawu manmâ tep âlep nanğanğim biwiyenane konohâk hikuakmâ manņetâmâ nâne anğoân biwi herone nânğâyiņgiwan ya wangim nânğâyiņgiwom.

³ Otmu torokatmâ sâwe. Yenahât ki nânğâņetâ yahatmu hâkyene mepaenomai. Yâhâ yene yenahât nânğâņetâ gemu bukulipyene yengârâmâ nânğâņetâ yahatbuap.

⁴ Otmu yene manmanyenahâlâk ki nânğânomai. Bukulipyenane herone kakņan manņetğât nânğânomai.

⁵ Yesu Kiristone ikñahât nângâmu gemu himbim pilâm ge hânân manop dop yawuâk otmâ mannomai.

⁶ Kiristo yet Anitâ yamâ âlâ âlâ ki oawot. Yâhâmâ dop konohâk tatmâ gamawot yamâ benje Kiristone ikñahâlâk ki nângâm manmanje alilop.

⁷ Yâkne ikne enjatneâk otmâ himbim pilâm hânân giop. Yanâmâ Anitâhât towatne ya kon sâm pilâm lok nengât towatnenne hanjalakmâ lok teteop.

⁸ Lok tetem huruñ huruñ manmâ Anitâ konok hon bawanjim yâkne den sâop yawuâk lâum manmâ gaop. Yâkât tem lâum lohotñan manmâ ikne manmanje ki alilakmu mem ge katmâ howanân kuñetâ sât gum muop.

⁹ Yakât otmâmâ Anitâne mumunambâ mem yahalop. Yawu gârâmâ nen lohimbinje Kiristohât nângâmunne yahalâkgât nângâm Anitâne kutne âlâmâ “Kutdâ” sâm kunop.

¹⁰ Kutne yawu sâm kunop yakât otmâ nen hânân yuân gâtne, me himbimân gâtne, me hân kâlehen gâtne nen kerehâk menduhuakmâ Yesu mepaem mannehât sâm kalop.

¹¹ Anitâne nengât sâm Yesu hânngângumu hânân ge kutdânenne otmâ galemnongom mansap. Yawu gârâmâ nen kerekne menduhuakmâ Yesuhât nângâmunne yahatmu Anitâ mepaem manmâ yâhânôm.

Emetsenne lajinje pilâmap yakât dop.

¹²⁻¹³ Bukulipne, nâ angoânâk yen orop manmâ gawan yanâmâ yeje nâhât laune tem lâum manbi. Yâhâ sâp yiwerenjeâmâ nâne yen orowâk ki

mansan. Yawu mansain gârâmâ yeŋe aŋgoân den tem lâunihiwi ya ki pilâm lohotŋe otmâ manŋetgât naŋgan. Yawu otŋetâmâ Anitâŋe mem hewewen tuhuyekbuap yapâ yeŋe yâkât tem lâum hoŋ bawaŋginomai. Yakât otmâ yen Anitâŋe himbingât pat kuyiŋgiop yakât bulâŋe menom sâm yâkâlen biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe kepeim manŋet. Yawu gârâmâ eŋgatyeneŋe kâityongomu imbiâk nenŋe wâtneŋanâk manmâ bulâŋe menom nâŋgâm hilipgumaihât huruŋ huruŋ manmâ yâkât wâtŋanâk kinmâ tem lâum mannomai.

¹⁴⁻¹⁵ Otmu Anitâŋe yekmâ nine nanne baratne bulâŋe koko salehâk mansai sâm den âiân ki katyekbuap. Yakât otmâ yeŋgâlen umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgiwuap yan Anitâ ki sâm bâlewaŋginomai. Me lok bâleŋaŋe mem âlâlâ tuhuyeknomai yanâmâ yâk orop den kakŋan ki sahaŋgim kuk kâŋguruk oraŋginomai. Yawu otmâ mannomai yanâmâ manmanyene ya ekmâ yan nâŋgâm bâleyiŋgim hakyenân sânomaihât dop âlâ ki otbuap. Yeŋe yawu mannomai yakât dop kum sâwe. Omoŋ bâleŋan emetsenŋe laŋinŋe pilâmap yakât dopŋeâk manman kârikŋahât den ekyongonetâ biwiyenân laŋinŋe pilâmu Anitâhât mâtâp ekmâ watnomai.

¹⁶ Yen yawu torokatmâ manmâ yâhâm den yamâ tiŋâk mem mannomai. Yawu otmâ manmâ Kiristoŋe yâhâpŋe âwurem gewuap yanâmâ aŋun ki nihinomai. Nâŋe yen tânyongowan ya imbiâk ki otban ya Kiristoŋe ekmâ nâhât nâŋgâmu herone otbuap.

¹⁷⁻¹⁸ Otmu emelâk papatolipnenŋaŋe

Anitâ mepaem yan noniŋ bulimakao gâim katbaŋgiminiwi. Yakât dopŋeâk yeŋe manmanyenŋe ki alitmâmâ benŋe Anitâ hoŋ bawaŋgim gawi. Hoŋ bawaŋgim gaŋetâ yan mitihât kasaŋe taka mem âlâlâ tuhuyekŋetâ hâhiwin kakŋan manmâ gai. Otmu papatolipnennŋane noniŋ bulimakao gâim katbaŋgiminiwi yakât kakŋan wain toŋe moseleŋetâ bâiŋe gemu yan Anitâŋe nâŋgâmu ârândâŋ otminiop. Yakât dowâk nâ nohoŋetâ hepne moseleakmâ gemu bâiŋe ârândâŋ otbuap. Nohomai sâŋ manmanne ki alilakbom. Yawu otmune yanâmâ Anitâŋe nekmu ârândâŋ otbuap. Yakât otmâmâ yen orop biwinenŋaŋe hikuakmâ konohâk otmâ heronŋe nâŋgânom.

Timoteohât topŋe

¹⁹ Bukulipne, tepne nâŋgâyinŋiman. Yakât otmâmâ Kutdânennŋe Yesuŋe nâŋgânihimuâmâ bukunenŋe Timoteo in yawu hâŋgângumune yeŋgâlen takawuapgât nanŋan. Taka yekmâmâ âwurem taka girawu mansai yakât eknohomu biwinanŋe heronŋe nâŋgâyinŋim manbom.

²⁰⁻²² Otmu Timoteohât topŋe sâŋmune nâŋgâŋet. Lok nombotŋe nâ orop mansain. Yâk yeŋgâlen gâtŋe Timoteo konok nâ orop biwinetŋaŋe hikuakmâ konohâk otmu yeŋe manman âilonŋoân manŋetgât nâŋgâŋemait. Yamâ lok nombotŋaŋe yeŋahâlâk nâŋgâŋ Yesuhât âi ya hâkâŋ kakŋan tuhum mansainŋeâmâ yeŋgâlen taka tânyongonomaihât dop yawuya âlâ ki tap. Timoteohât topŋeâmâ ikŋeâk tap. Yâk orop netŋeâmâ nanŋe âwânŋaŋe tânahomawot dop yawuâk tânahom mansait. Tânahom manmâ yeŋe

den pat âlepņe nâņgâņetâ keterahâkgât ya kâsikum yingim gait. Yen gurâ yakât topņe naņgaiâk.

²³ Yawu gârâmâ Roma lokņe girawu otnihino-mai yakât sâņetâ nâņgâm yanâmâ Timoteo in yawu hâņgâņgumune den mem yeņgâlen takawuap.

²⁴ Yawu gârâmâ Kutdânenņaņe nâņgâņihimu ho-laņnekņetâ yeņgâlen takawomgât naņgan.

Epaporitohât topņe

²⁵ Otmu lok âlâhât sâwe. Yeņgâlen gâtņe Epaporito nâ tânnohoâk sâm hâņgâņgunetâ takaop. Taka âi tânnohop yakât yuwu sâmunne nâņgâņet. Nâņe âi umatņan kinmâ gamune yan taka penenihimu biwinetņe konok otmu tânahom miti âi yu tuhum gait.

²⁶⁻²⁷ Yawu gârâmâ yâk kundat umatņe tete-waņgimu bâsok bâleop. Inâk mâneâmâ kunņe hân kumbâp. Yamâ Anitâņe “Ki katnehâk” sâmu gârâmâ hâmeņe kinop. Sâp yan nâ pâi emetņan katnekņetâ hâhiwin kakņan manmâ gan. Yakât kakņan Anitâņe nâhâitgât girawu hâhiwin âlâkuâk nâņgâwuap sâm Epaporito ya mesek sâtņambâ mem heņgeņguop.

²⁸ Mesek sâtņan kinop yakât den pat emelâk nâņgâwi. Yakât otmâmâ yeņe Epaporitohât nâņgâm kiwilimaihât yâhâmâ pilânekmâ yeņgâlen takawehât naņgap. Yakât otmâ in yawu hâņgâņgumune takamu ekmâ biwiyeņe heroņe otbuap. Yeņgâlen takamu nâ gurâ yawuâk heroņe nâņgâwom.

²⁹⁻³⁰ Yeņgâlen takamu tep âlepņe nâņgâwaņgim Anitâ mepaem heroņe pato otbaņginomaihât naņgan. Yeņe tânnohone sâm yan hâņgâņgunetâ

taka kaweyenjan kinmâ Kiristohât tem lâum tânohop. Tânohop yan manmanje ki alilop. Yawu otmâ hâhiwin kakjan nep tuhum gam bâsok hiliwahop. Yakât otmâmâ yeje yâk otmu lok nep yawu tuhumai ya yengât nângânetâ yahalâkgât nanjan.

3

Hâkgât orotmeme yu me yakât ki nângânom.

¹ Bukulipne, den âlâ yuwu sâmune nângânet. Kutdânenjanje tihitnenje otmap. Yakât otmâmâ nângâwanjim biwiyenjanje heronje otmâ mannomai. Otmu biwiyenje galemahom manjetgât emelâk den kâsikum yingiwani. Yâhâ sâp yiwereñeâmâ yawuâk sâm ekyongomune nângânetâ keterakjetgât ki horatneksap. Ya yâhâpñe sâmune nângânet.

² Lok nombotje, lok perâkñeâmâ nângâm tâpikgum imbiâk hâkyenje torehenjan undip tuhum hilipguanjim mansai. Otmu “Yengu nenje oain yawu otjet” sâm meme sâsâ tuhuyeksai. Lok yawuya mansai yamâ lok perâkñe. Yâhâ topyene nângânetâ keterahâkgât den âlâen hâum sâmune nângânet. Soso bañe kapi hawamgum sot ihilâk nene sâm pâinmai. Yakât dopñeâk lok perâkñe yuñe lokgât pâinmâ mansai. Yawuhât yen dâiyekñetâ yâk yengâlen ari torokatjetgât sâm hohetyenjan takai. Yawu gârâmâ yeñe galemahom heñgenjum mannomai.

³ Lok yawuyañeâmâ yuwu nângâmai. “Nen hâknene torehenjan undip tuhuanjimune yanâmâ Anitâñe nenekmu ârândân otmap,” yawu sâmai. Yakât otmâ nâñe yuwu sâwe. Anitâhât

Wâtgât mâmâñahât Heakñe mâmâñe otingimu yapâ gâtñaje yâk mepaemunje nâñgâmu âlonjo otmap. Otmu Yesu Kiristonje manman kârikñahât pat kuningiop yakât nâñgâm heronje otmâ mansain.

Yakât torehenje sâwe. Hâkgât wahap yu me yañe tânnongowuapgât dop âlâ ki tap. Emelâk hâkyenje torehenjan undip tuhuangiminiwi yamâ in hâk tâñâlân otbi. Yâhâ yakât bulâñeâmâ nenje biwinenñaje Kiristohâlen kepeim manmunje yan tetemap. Yawuhât otmâmâ hâkgât wahap ya pesuk yap. Otmu yakât nâñgâmune ki yahatmap.

⁴ Yâhâ hâkgât wahap topñe topñe yañe manman kârikñe ningimap mâñeâmâ yakât nâñgâmune dopñan otbâp. Yamâ emelâk bet pilâwin.

⁵⁻⁶ Yawu gârâmâ benñe papatolipnenñaje yene engatyeneâk watmâ girem den âlâlâ kulemguiwi ya ki bet pilâwanân hâkgât wahap yu ya kerehâk otmâ metewan. Yawu otmâ nâñe bukulpne kerek wangiyekban yakât topñe sâm tetemune nâñgâñet. Nâ Isirae ambonje, Benyamingât senâmbâ gâtñe. Meññaje menekmu hilâm nombolân kalimbu ya pesuk sâmu girem den sâsâñe sâpñanâk hâkne torehenjan undip tuhuwi. Yâhâ orotmemenenñe tâmbâñe ya kerek ñañanambâek mem manmâ gawan. Pato otmâ yañak Parisaio lok yengâlen torokatmâ papatolipnenñe yengât girem den ya aksisihâk topñambâek nâñgâm lâum manmâ gawan. Yawu otmâ manmâ ki otmâ tâpikguwan. Bia kârikñe. Yâhâ lok nombotñaje girem den yakât nâñgâñetâ gemap sâm yakât otmâ biwine kâlâp semu Kiristohât komot ya watyekmâ mem bâleyekban.

7-8 Yawu otmâ manmâ gawan yakât papatolipnennaje nângânetâ yahalop. Yawu gârâmâ sâp yiwerenjeâmâ yakât nângâmune tânjât otmap. Nâje Kutdânenje Yesu Kiristohât topje nângâm yâk orop biwinetje konohâk olâkgât nanjan. Yakât otmâmâ Anitâje nenekmu ârândân olâk sâm hâkgât wahap topje topje yakât nângâmune tânjât otmap. Nângâmune tânjât otmu kerek pilâm pesuk pilâwan. Pesuk pilâm yapâek Kiristo konok watmâ gan yawuâk watmâ yâhâwom.

9 Yawu otmâ manmune yâkje âwurem gem menekmu orowâk tatmâ yâhârom.

Yakât torehenje sâmune nângânet. Girem den lâum manminiwan yakât Anitâje nekmu ârândân otbuapgât dop âlâ ki tap. Bia kârikje. Yakât otmâmâ ya bet pilâmune pesuk yap. Topje yakât otmâ biwinaje Kiristohâlen kepeim manmune yapâ gâtñaje Anitâje wawaenekmâ nanne koko salek sâmu mansan.

10-11 Kiristone âwâñahât sât lâum manmanje ki alitmâ sâtgum muop. Yakât dopñeâk nâku manmanne ki alitmâ manbehât nanjan. Yâhâ yâkjeâmâ mum yahatmâ tap. Yakât otmâmâ mâmâje otnihimu tem lâuwanjim manbom. Yawu manmâ sâp pato tetewuawân Anitâje mumuñambâ mem yahatnekbuapgât nanjan.

Anitâje mâtâp sâm ningiop yamâ tâñ tâñâk watmâ yâhânom.

12 Bukulipne, yuwu sâm ekyongomune nângânet. Nâjeâmâ Kiristone manman koko salek manop ya ki mem tetean. Otmu uwawapje bia

mansangât dop gurâ ki oap. Yawu gârâmâ Yesu Kiristone menehopgât otmâ ikne manmanje âlepne manop yawuâk manbehât nanjan.

¹³⁻¹⁴ Nâne Yesu Kiristohâlen biwine katmune yanâmâ Anitâne himbimgât pat kunihiop. Yakât bulâne membomgât orotmeme hângeje ya bet pilâm mâtâp sâm nihiop ya tân tânâk watbom. Ya tân tânâk watmâ yâkâlen biwinane kepeim manmâ yâhâwom. Yawu manmuneâmâ sâp patoen yakât bulâne nihiwuap.

¹⁵ Bukulipne, nenne mâtâp ya watmâ manmunne tipine âlepne oap nen kerekne den yan yu otnom. Yawu gârâmâ yengâlen gâtne âlâ me âlâne nâhât den yukât hâkân otmâ yuwu mon nângânomai. “Nenâmâ emelâk Anitâne orotmeme-nenne ekmu ârândân olop. Yakât otmuâmâ topne girawuhât Paulohât den yu watnom?” Yawu sânomai yamâ Anitâne topyene mem tetewuap.

¹⁶ Yawu gârâmâ benne torokatmâ yuwu sâmune nângânet. Anitâne mâtâp sâm ningiop ya watmâ manmunne nenekmu ârândân olâkgât ya pânjan ki pilâm âlâengen arinom. Mâtâp ya watmâ gain yawuâk watmâ yâhânom.

¹⁷ Bukulipne, angoân orotmeme yawuya otmune nekbi ya yawuâk otmâ mannomai. Otmu lok âlâ me âlâne topyene kurihiakmâ oain sâm oain sâm otmâ kâityongomaihât yeje sen galemâk otmâ mannomai. Sen galem manmâ topyene mem tetenomai.

¹⁸ Yesune manman âilongo yakât mâtâp mem teteningiâkgât howanân muop. Yakât otmâ lok yawuyane nângânetâ bulâne biatmu kurihiakmâ mansai. Lok yawuya yengât topyene emelâk

ekyongominiwan yakâ. Yâhâ sâp yiwerenêâmâ ya yengât nângâmune tepne dondâ bâlemu isem ahoakmâ mansan. Yakât yâhâpne sâwe. Yâkneâmâ den pat âlepne ya nângânetâ gemu kumai.

¹⁹ Yawu otmâ orotmemeyene kingon yakât nângânetâ yahatmap. Bâe, yakât nângâm anulakmâ pilâmbâiâ. Yamâ biwi nângân nângânyenane hângât senne âlâlâ tap yanâk kepeim manmâ gai. Yakât otmuâmâ hâmbâi lok yawuyamâ Anitâne matne âlâku ikniâk ikniâk kâpekyingiwuap. Kâpekyingim hemân panyekmu kionmâ hâhiwin kakjan manmâ yâhânomai. Topyene yawu.

²⁰ Yawu gârâmâ nenâmâ kapinenne bulâne yamâ himbimân tap sâmain yan yâhâ mannom. Yakât Kutdânenne Yesu Kiristone âwurem ge menenekbuap yakât biwi nângân nângânnenane kilik kilik sâmu mambotbanjinom. Yâkne mem sâreerenekmâ manman kârikjan katnenekmu manbisâin.

²¹ Kiristo ikne wâtne pato tatbanjiap yakât dopneâmâ yuwu. Yâkneâmâ nen hânân mansain me himbimân gâtne, me hân kâlehen gâtne nen kerehâk mem menduhunenekmâ nengât kunnene pato otmâ yâhâwuapgât dop tap. Wâtne pato nandorone tatbanjiap yakât dop kum sâwe. Soki âlâ sâmbâlâkne tatmâ kon sâmbumbulele otnap yakât dopneâk yâkne hâknenne yu mem kon pilâm hâk âne ningiwuap. Iknjak mum yahatmâ hâkne âne miop yawuya ningi mem ikjan torokatnenekmu manmâ yâhâmbisâin.

*Biwi nângân nângânnenŋaŋe hikuakmâ konohâk
otmu manmâ yâhânôm.*

¹ Bukulipne, tepne nângâyingim yakât tohowe sâm oan. Anitâŋe âi sâm nihiop ya tâŋ tâŋâk lâum denŋe kâsikum yingim gan. Yakât otmâmâ sâp pa-toen hâmeŋe nihiwuap. Denŋe kâsikum yingimune Kiristohâlen biwi nângân nângânyenŋaŋe kepeim manmâ gai yakât nângâm tepne heronŋe dondâ nanŋan. Otmu yeŋe Anitâŋe mâtâp sâm yingiop yakât bulâŋe gulip otmapgât kârihem manmâ yâhâŋetâ ârândâŋ otbuap.

²⁻³ Yawu gârâmâ yengâlen gâtŋe imbi yâhâp Yuoria yet Sintiki, yâkŋe nep pawarakmâ hionahowot yakât sâŋetâ nanŋan. Yamâ girawu otmâ hionahowot? Kândikumâmâ imbi yâhâp yu, otmu Kelemen, otmu bukulipyenŋe Kiristohâlen torokatŋetâ tânahom den pat âlepŋe ekyongominiwin. Yakât otmâmâ Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuyingiop. Pat kuyingim manman kârikŋahât ekap âlâen kutyenŋe emelâk himbimân kulemgum kalop. Topŋe yawu gârâmâ yâk yetgât galem âlâ mansap, kutŋe Sisikusi, ekuŋetâ yuwu sâm ekyotgoâk “Hionaksawot yakât Anitâŋe nângâmu ki ârândâŋ oap. Yawuâmâ kâmbukŋe. Biwi nângân nângânyetŋaŋe Kutdâ hikum biwi kaok otmâ manset.” Yawu sâm ekuŋetâ ekyotgoâk.

⁴ Bukulipne, yen kerekŋe Kutdânenŋahât nângâmâmâ biwi nângân nângânyenŋaŋe heronŋe otmâ hikuakmâ manŋet. Yakât yâhâpŋe witgum sâwe. Kutdânenŋaŋe yu me ya otyingim gamap yakât nângâmâmâ biwi nângân nângânyenŋaŋe

hikuakmâ yâkâlenâk kepeim herone nângâm manmâ yâhânomai.

⁵ Otmu Kutdânenņane menenekbe sâm âwurem gewuap yakât sâņņe utâpguap. Yawu gârâmâ yeņahât ki nângâņetâ yahalâk. Lok nombotņane yekņetâ ârândâņ olâkgât lohotņanâk manmâ buku konohâk oraņgim mannomai.

⁶ Anitâņe tihityeņe otmap yakât otmâ yeņe yu me ya otne sâm biwi yâhâp ki otnomai. Yâhâ umatņe topņe topņe teteyiņgimu yan manmanyeņe keterahâkgât sâm Anitâ ulitgum mepaenomai.

⁷ Yawu otņetâmâ Anitâ biwiyeņe ekmapņe mem biwi sânduhân katyekmu mannomai. Yeņahâk biwi sânduhân manmai yamâ hâum pâpgumai. Yâhâ Anitâņe biwi sânduhân katyekbuapgât wâtņe tatbaņgiap. Yakât otmâmâ yâk konohâk mepaem ulitgum mannomai.

Orotmeme yuwu otmâ mannom.

⁸ Bukulipne, den bâiņe yu sâm hârewe. Yu me ya orotmeme âlepņanâk otmâ manbi ya lohimbiņe nângâņetâ âlepņe nanņe olop yawuâk yâhâņe torokatmâ otmâ mannomai. Yuwu manmâ yâhânomai. Den perâk, me den guruk, me den imbiâk, me den golâ, me den bâleņe maleņe yawuya ki sahaņginomai. Yawu otņetâmâ lohimbi belângen mansaiņe yekmâ lok mulunņe, me lok esepņe, me lok lumbeņe yeņgât yawu sânomai. Yâhâ uwawapņe bia otneâk nângâm mannomai. Yawu manmâ tihit otmâ nembe kalem oraņginomai. Yamâ ihilâk mahilâk me gulip malap ki otmâ mannomai.

9 Emelâk nâje yen orowâk manmâ yu me ya âilonjo lonjo otjetgât den kâsikum yinjimune mem biwiyenjan katbi yawuâk otmâ mannomai. Yâhâ orotmemene me tat tatmemene manban ya yengu yawuâk otmâ mannomai. Yakât otmâmâ Anitâ Tihit Ambojanje biwi sânduhân katyekmu orowâk manmâ yâhânomai.

Paulohât manman yakât topje

10 Nâje emelâk embânân pilâyekban yakât kakjan yeje yu me yakât tânnohone sâmb yakât mâtâpgât pâinjetâ bialop. Yuâmâ umatje topje topje teteyinjiop yakât nângâm yan. Yawu otmâ mâne mâne mâtâp ekjetâ keterahop. Yakât otmâ biwi nângân nângânyenjanje hikuakmâ mâtâpgât tewetsenje tânnohom katjetâ tohop. Yakât otmâ tep hero pato nângâyingiman.

11 Den yan yu ki nângânihiwi yakât ki yan. Nângânihiwi yakâ. Sâp yiwereje senje âlâlâ yu me ya dopjan tatnihiap. Yakât otmâ umatje topje topje tetenihimu yan nângâmune ârândânj otmu Anitâ ki sâwanjan.

12 Yâhâ sâp âlâenâmâ senje âlâlâ ki tatnihi-mawân yan nângâm bâle otmâ kendâ kendâek ki otbanjiman. Yakât nângâm âlâen hâum sâwe. Emelâhâmâ nanlipyenjanje lokgât orotmeme mene sâmb oponân yâhâwi. Oponân yâhâne sâmb otjetâ yan hâhiwin yinjiminiwi. Yakât dopjeâk nâje Anitâje tihitnenje otmap yakât topje nângâwe sâmb hâhiwin kakjan manmâ gan.

13 Yakât topjeâmâ yuwu. Yesu Kiristone mâmâje otnihimu manman topje topje

tetenihipu yan yu me ya otbe sâm yakât ki hâum pâpguan.

¹⁴ Otmu yejeâmâ biwi nângân nângânyenaje nâ kepeinekbi sâp yan yeje yu me ya tânnohowi yakât nângâmune ârândân oap.

¹⁵ Otmu emelâk girawu otban yakât topje nangai. Emelâhâmâ Kiristohât den pat âlepje ya sâm bukulipyenje ekyongom kapiyenje hâlânâmâ Makeronia hânân kapi tipi tapi tatmâ arap yan bam gaminiwan. Sâp yanâmâ kapi ambolipje nombotjanje nângânetâ bâlemu hionjakmâ ahowi. Hionjakmâ ahonetâ yakât otmâ kapi yakât ambolipje Yesuhâlen torokatbinje ki tânnohowi. Yeje konohâmâ tânnohowi.

¹⁶ Otmu yakât kakjan yen pilâyekmâ Tesalonika kapi hawangum manban yan gurâ yâhâpje yehâhâk tânnohonjetâ manban.

¹⁷ Yakât topje nângâm henjenjunjetgât yuwu sâmune nângânet. Sâp yan itâ me yu ya nihiwi yakâlâk ki nângâwan. Yâhâ sâp yiwerenje yawuâk nângâm mansan. Yeje tânnohonjetâ Anitâje matje yingiwuap yakâlâk nanjan.

¹⁸ Otmu yu me yakât pâinmâ manmune yeje Epaporitone wanbi ya mem toho nihimu dopnan oap. Yakât âlâen hâum sâwe. Emelâk papatolipnennenje Anitâje orotmemeyenje ekmu âlepje olâkgât hotom uminiwi. Unjetâ yan nângâyinjiminiop. Yakât dopneâk yeje biwi nângân nângânyenaje hikunekmâ mansai. Yakât otmâ nâ gurâ nângâyinjimune ârândân oap.

¹⁹ Yâhâ yeje Yesu Kiristohâlen biwiyenaje kepeim manmai yakât otmâ nâ tânnohowi. Yakât otmâ yuwu nanjan. Anitâje haonmâ tihitnenje

otmâ gamap. Otmu yeŋe yu me yakât pâinŋetâ dopyeŋan yinŋiwuap. Yakât ki pâpŋuwuap.

²⁰ Otmu Anitâ Awoŋnennŋe wawaenenekmap yakât otmâmâ yâkât heronŋe otmâ mepaem yâhânôm.

Paulonŋe den bâinŋe sâŋ hâreop.

²¹ Bukulipne, nâŋe den âlâ nanŋan yu sâŋmune bâinŋe pesuk sâek. Bukulipyenŋe Yesu Kiristohâlen torokatbinŋe yeŋgât amutŋen mansai ya yeŋgât nâŋgâyiŋgian. Otmu bukulipne nâ orowâk tânahom mansainŋe yawuâk nâŋgâyiŋgiai.

²² Otmu Roma lok kunŋe pato, kutŋe Sisa sâŋ, yakât hoŋ bawalipŋe nombotŋe hionakmâ Kiristohâlen torokatmâ mansai yaŋe gurâ yeŋgât nâŋgâyiŋgiaiâk.

²³ Otmu Kutdânennŋe Yesu Kiristo tihitnennŋe otmapŋe yen kerek biwi nâŋgân nâŋgânyenŋe mem konohân tuhumu kepeiakmâ mannomai. Ya bonŋanâk.

Nâ bukuyenŋe,
Paulo

Yesuât Den Pat Âlepŋe
The New Testament in the Selepet Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Selepet long Niugini

copyright © 1986 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Selepet

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

995083d2-705e-5a60-af47-1e36806ccbc